

KAZIMIERZ GRELAK

ur. 1925; Skała

Miejsce i czas wydarzeń	Polska, dwudziestolecie międzywojenne
Słowa kluczowe	projektprojekt Polska transformacja 1989-1991, wolność, patriotyzm, powstanie styczniowe, II wojna światowa

Dawniej słowo wolność miało inny wydźwięk niż dzisiaj

Czy myśmy wykorzystali tą wolność, którą mamy? Na pewno można było więcej – to nie ulega najmniejszej wątpliwości. Przede wszystkim powiedziałbym, że nie ma ducha wolności. Jestem wychowankiem przedwojennym. Odzyskanie wolności po stu dwudziestu trzech latach było czymś [wielkim]. Samo słowo wolność było nośnikiem patriotyzmu. Pamiętam jeszcze powstańców styczniowych, bo w 1933 roku była ich jeszcze duża grupa. Pamiętam ich też z [19]38 roku, kiedy byli w moim wieku – mieli wtedy koło dziewięćdziesiątki. Byłem w Olkuszu, tam jest pomnik i grób pułkownika Francesco Nullo Garbarczyka, który brał udział w powstaniu styczniowym z grupą Włochów. Powstańcy spotykali się przy tym grobie. Byłem dumny, jak powstańcowi przyniosłem papierosy albo drewna narąbałem. Otaczano ich czcią. Mieli specjalne mundury, w które ubrał ich Józef Piłsudski: były granatowe, ale troszeczkę jaśniejsze od strażackich, z wyłogami jak w powstaniu styczniowym. Byli szanowani, otaczani opieką. W Krakowie był duży zespół powstańców – kilkunastu. Zgromadzeni byli w jednym miejscu pod opieką jakichś sióstr zakonnych. Ja nie chcę dzisiaj jako kombatant podobnego szacunku – trudno zresztą porównywać powstanie styczniowe i uczestnictwo w II wojnie światowej. Dzisiaj nawet nie przyznaję się, że jestem kombatantem, jak stoję w jakieś kolejce, czy coś takiego. Mam legitymację kombatancką, mam prawo poza kolejnością iść do lekarza i tak dalej. Specjalnie z tego nie korzystam, bo nie jest to jakimś nośnikiem uznania. Miałem wujka, który miał sztywną nogę, był ranny w legionach. Brat mamy z kolei nogi odmroził w Karpatach; tak że środowisko tych, którzy walczyli o wolność znałem i szanowałem. Inny wydźwięk miało słowo wolność niż dzisiaj. Teraz liczy się wolność słowa – to jest ważne, że nie ma cenzury.

Data i miejsce nagrania	2014-01-28, Lublin
Rozmawiał/a	Piotr Lasota
Transkrypcja	Małgorzata Maciejewska
Redakcja	Piotr Lasota
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"